

Een boycot zet geen zoden aan de dijk!

Daniël Rewijk

Interview met Marjolein te Winkel

In alle oproepen om de Olympische Spelen van Peking te boycotten ontbrak steeds de verwijzing naar een andere Nederlandse boycot; die van Melbourne 1956. Dat is geen toeval want die boycot was weinig effectief en zeer frusterend voor de betrokken atleten. In het boek *De verloren Spelen. Nederlandse boycot Olympische Spelen 1956* laat Marjolein te Winkel zien hoe weinig begrip de buitenwereld had voor het eenzijdige Nederlands besluit en hoe pijnlijk de herinnering is van de sporters aan de gefnuikte Olympische deelname. Het boek is een bewerking van Te Winkels eindsriptie uit 2007. Het boek maakt de gang van zaken die leidde tot de boycot op een knappe manier inzichtelijk. Alle relevante verwickelingen, van de Hongaarse opstand en de Suez crisis, tot de dominante en doortastende persoonlijkheid van NOC-voorzitter Linthorst Homan, worden duidelijk beschreven.

Kun je kort iets vertellen over jezelf en de reden dat je juist dit thema hebt onderzocht?

Ik ben Marjolein te Winkel, 29 jaar. Ik heb journalistiek gestudeerd in Zwolle, vervolgens geschiedenis in Utrecht en afgestudeerd in 2007 aan de Universiteit Utrecht met een master Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief. Mijn scriptie schreef ik voor deze master, en het afgelopen jaar heb ik over hetzelfde onderwerp een boek geschreven dat in mei 2008 is uitgegeven door uitgeverij De Boekenmakers. Daarnaast heb ik in de afgelopen tijd freelance als journalist gewerkt en onder andere geschreven voor *De Gelderlander*, *NRC Handelsblad*, *Spits*, *Anno*, *Going Down Under* en *Vara TV Magazine*.

Ik ben min of meer toevallig bij dit onderwerp gekomen, toen ik research deed over de Hongaarse opstand en de vluchtelingen die naar Nederland kwamen in 1956. In een boek werd kort gerefereerd aan de boycot van 1956 als gevolg van het neerslaan van de

Hongaarse opstand. Toen ik hierover meer informatie zocht, bleek dat er nog weinig over geschreven was. Ik had geen speciale interesse in sportgeschiedenis, maar inmiddels wel, na het schrijven van mijn scriptie en mijn boek.

Hoe ben je te werk gegaan? Kon je gemakkelijk aan materiaal komen?

Ik heb me ingelezen in het jaar 1956, o.a. met de dissertatie van mijn begeleider Prof. Dr. Hellema, *1956: de Nederlandse houding ten aanzien van de Hongaarse revolutie en de Suezcrisis*. Ik heb in het Nationaal Archief in Den Haag het archief van het NOC en van het ministerie van Buitenlandse Zaken bestudeerd. Vooral het NOC-archief was rijk aan bruikbaar materiaal; bijvoorbeeld notulen van vergaderingen, bewaard gebleven brieven, aantekeningen en telegrammen. In het krantenarchief van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en in het krantenarchief van de bibliotheek in Melbourne heb ik diverse Nederlandse en Australische krantenartikelen uit 1956 gevonden. Voor mijn scriptie heb ik Eef Kamerbeek geïnterviewd, voor mijn boek kwamen daar interviews met zes andere sporters bij. Daarnaast heb ik gebruik gemaakt van de literatuur over 1956 (Hongaarse opstand, Suez crisis, Nederland in de jaren vijftig, sportliteratuur).

Waarom waren de reacties in Nederland zo fel op het neerslaan door de Sovjet Unie van de Hongaarse Opstand?

De Tweede Wereldoorlog was net elf jaar daarvoor beëindigd en veel mensen hadden levendige herinneringen aan de bezetting. Er waren hierin overeenkomsten: een groot land dat een klein land overvalt. In 1940 was dat Duitsland dat Nederland binnenviel, nu Rusland dat Hongarije inviel. Daarnaast blijkt uit verschillende studies dat in Nederland een nieuwe periode zich langzaam ging aandienen: van de keurige jaren vijftig kwam Nederland in de roerige jaren zestig, de rellen tegen de communisten in 1956 worden gezien als de eerste tekenen van de opstandigheid die in de jaren zestig echt doorbrak. Bovendien was in 1956 de koude oorlog in volle gang en heerste er grote angst voor het communisme, dat met de inval in Hongarije alleen maar erger werd.

NOC-voorzitter Linthorst Homan ondervond veel steun voor zijn besluit de Spelen te boycotten. Dit heeft ook te maken met de status van sport in Nederland in de jaren '50. Hoe zou je die status omschrijven?

Sport in de jaren vijftig was nog zeer amateuristisch in vergelijking met de huidige topsport. Topsporters beoefenden hun sport naast hun werk (vaak 44 of 48 uur in de week) dus voor sporten was men aangewezen op de avonduren en het weekend. Sporthallen en buitenverlichting op sportvelden was er niet, net als geld. Sport werd gezien als een pleziertje, een vrijblijvende, aangename vrijetijdsbesteding. De emoties rond de inval in Hongarije waren zo groot, dat alles bijzaak werd. Sport was al niet heel belangrijk en het besluit om niet aan de Olympische Spelen deel te nemen was daarmee gauw genomen. De algemene opinie was: hoe kun je sporten en feest vieren terwijl er zo iets ergs gebeurt, zo veel mensen lijden. Het werd de sporters die kritiek hadden op de boycot dan ook erg kwalijk genomen dat zij wel wilden sporten 'terwijl de wereld in brand stond.' Puck van Duyne-Brouwer bijvoorbeeld, die van haar ontgoocheling over het missen van de Spelen geen geheim maakte, kreeg een brief waarin haar de vraag werd voorgelegd: 'Wat weegt 1 jaar trainen op tegen 1000 doden per dag?'

Overigens is het ook weer niet zo dat sport helemaal geen betekenis had, er was wel aandacht voor topsport, in de kranten bijvoorbeeld. Eef Kamerbeek werd een 'rijzende ster in de atletiekwereld' genoemd en genoot bekendheid, net als bijvoorbeeld topzwemsters. Het aanzien was er wel, en de bereidheid om sporters en het NOC te steunen was groot. In het jaar voor de Spelen gaven nog veel mensen financiële steun, onder meer door loterijen te organiseren en de opbrengst aan het NOC te schenken. Maar écht ernstig werd sport niet genomen.

Niet alleen in Nederland, ook in Zwitserland en Spanje werd besloten tot een boycot. Weet je iets over de manier waarop het besluit daar tot stand kwam?

Zwitserland sloot zich in eerste instantie aan bij Nederland, maar veranderde al snel van mening. Wat hiervoor precies de redenen waren, weet ik niet, maar

het zal te maken hebben met de emotionele sfeer waarin over de boycot werd gepraat, ook in Nederland. De emoties zorgden voor veel verontwaardiging, maar toen de emoties bekoeld waren en men rationeel ging nadenken, werd er anders naar gekeken. Zwitserland besloot de boycot in te trekken, maar deed uiteindelijk niet mee omdat de sporters niet op tijd in Australië konden komen. Over Spanje wordt gezegd dat het land te arm was om sporters naar Australië af te laten reizen en dat de regering van Franco de inval in Hongarije als aanleiding aangreep om zich af te melden.

Hoe kijk je aan tegen de roep eerder dit jaar om een boycot van Beijing 2008?

Ik sta niet achter deze oproep. In 1956 bleek dat een boycot door één land geen zoden aan de dijk zet. Het heeft internationaal weinig indruk gemaakt, helemaal toen de Spelen eenmaal begonnen en erg succesvol waren. Rusland heeft zich niet gestoord aan het Nederlandse statement en invloed op het Russische beleid in de satellietstaten had de boycot al helemaal niet. Zoals in 1956 zouden ook nu alleen de sporters de dupe zijn geweest van dit besluit. Het zou de grootste teleurstelling van hun carrière zijn geweest. Ik vind het goed dat, nu China een groot evenement organiseert, de praktijken van het regime en de mensenrechtensituatie worden belicht, maar ik denk dat een boycot op het laatste moment hieraan niets zou hebben veranderd. Dit soort verandering is een moeilijk en langzaam proces waar vanuit de diplomatie aandacht voor moet zijn. Het IOC heeft in 2001 de beslissing genomen en de Spelen aan China toegewezen, sporters bereidden zich hier jaren op voor, het zou een nutteloze en teleurstellende actie zijn geweest.

Kunnen we nog meer sporthistorische publicaties van je hand verwachten?

Als ik opnieuw tegen een mooi sporthistorisch onderwerp aanloop, zou ik daar zeker willen induiken. Ik wil me echter niet beperken tot alleen sportgeschiedenis, ik ben geïnteresseerd in veel thema's, en zoek altijd graag een menselijk, biografisch verhaal. Dat kan dus ook ver buiten de sport liggen.